

Tantárgy neve	Magyarország és a Kárpát-medence természeti földrajza I.
Tantárgy kódja	FDB1601 és L
Kreditpont	3
Összóraszám (elm.+gyak.)	2+0
Ellenőrzés módja	Kollokvium: 3 szintű (topográfia, írásbeli dolgozat: teszt, szóbeli vagy írásbeli kisesszé a tételsorból). Szorgalmi feladat: PPT bemutató, amely sikeres beugró esetén 25%-ot ér (tényezőnként 2-2 pont, 5 pont irodalom és előadás).
Az évközi ellenőrzés módja	1. Topográfia beugró: vaktérkép a Kárpátokról és a medencéről 5 név, fő természetföldrajzi jellemzője 10 pont: 5 ponttól elfogadva. 2. tesztfeladatok újabb 15 pont: (előzővel) 13 ponttól elfogadva, 18 ponttól továbbléphet 3. esszé: egy kihúzott tétel 25 pontért szóban (újabb 13 pontig 4; felette 5). Szorgalmi bemutató: A Powerpoint bemutató előírásai: minimum 10 dia; Az adott táj földrajzi helyzetének és természetföldrajzi tényezőinek (földtan, domborzat, felszínalaktan, éghajlat, vízrajz, talaj, növényföldrajz) önálló diákon történő bemutatása, minden tényezőhöz térképekkel vagy ábrákkal, valamint fotókkal és a fontosabb jellemzők szöveges leírásával, példaterületekkel alátámasztva. Szakirodalom: lábjegyzet és irodalomjegyzék. Másolt szövegrészeket tartalmazó vagy szövegekőzi hivatkozások nélküli bemutató nem felel meg.
Az évközi ellenőrzés időpontja nappali és levelező tagozaton	Utolsó előtti órán beugró megírása lehetséges: 2013.12.11. 8:00 Utolsó órán jegymegajánló ZH (és beugró) írása lehetséges: 2013.12.18. 8:00
Az ellenőrzés időpontja LEVELEZŐ tagozaton	Első alkalom: december 20. 14:00
Ellenőrzés anyaga	Az előadás anyaga és a kötelező irodalmak
Javítás	A TVSz szerint maximum két alkalommal, egyszerre javítható a ZH minden része.

Félévi tematika

1. A Kárpátok, a Kárpát-medence és Magyarország abszolút és relatív helyzete, földtani szerkezete
2. A Kárpátok és a Kárpát-medence fejlődéstörténete az óidőben és a középidőben
3. A Kárpátok és a Kárpát-medence a harmad- és negyedidőszakban
4. A Kárpátok és a Kárpát-medence tájtípusai, A Kárpátok és a Kárpát-medence éghajlatának általános jellemzői, az éghajlati elemek idő- és térbeli megoszlása
5. A Kárpátok és a Kárpát-medence vízrajza, a felszíni és felszín alatti vizek
6. A Kárpátok és a Kárpát-medence talajtakarója és biogeográfiai képe
7. Az Északnyugati-Kárpátok fejlődéstörténete, szerkezete és természetföldrajza
8. Az Északkeleti-Kárpátok fejlődéstörténete, szerkezete és természetföldrajza
9. A Keleti-Kárpátok fejlődéstörténete, szerkezete és természetföldrajza
10. A Déli-Kárpátok fejlődéstörténete, szerkezete és természetföldrajza
11. A Bánsági-hegyvidék fejlődéstörténete, szerkezete és természetföldrajza
12. Az Erdélyi-medence fejlődéstörténete, szerkezete és természetföldrajza
13. Az Erdélyi-szigethegység fejlődéstörténete, szerkezete és természetföldrajza
14. A Dráva-Száva köze és a Tengeremlék fejlődéstörténete, szerkezete és természetföldrajza
15. Jegymegajánló ZH

Kollokviumi tételsor

1. a. A Kárpát-medence földrajzi helyzete Európában, a Föld É-i féltékén
- b. Az Erdélyi-szigethegység szerkezete és fő képződményei, felszínfejlődése és morfológiai jellemzői
2. a. A Kárpát-medence földtani szerkezete
- b. Az Erdélyi-medence szerkezete és fő képződményei, felszínfejlődése és morfológiai jellemzői
3. a. A Kárpát-medence fejlődéstörténete az óidőben, képződményei
- b. A Keleti-Kárpátok szerkezete és fő képződményei, felszínfejlődése és morfológiai jellemzői
4. a. A Kárpát-medence fejlődéstörténete a középidőben, jellegzetes képződményei
- b. Az ÉK-i-Kárpátok szerkezete és fő képződményei, felszínfejlődése és morfológiai jellemzői
5. a. A Kárpát-medence fejlődéstörténete a neogénben (miocén, pliocén)
- b. A Déli-Kárpátok szerkezete és fő képződményei, felszínfejlődése és morfológiai jellemzői
6. a. A Kárpát-medence fejlődéstörténete a paleogénben (eocén, oligocén), földtani, morfológiai jellemzői
- b. A Bánsági-hegyvidék szerkezete és fő képződményei, felszínfejlődése és morfológiai jellemzői
7. a. A Kárpát-medence fejlődéstörténete a pleisztocénban és holocénban, képződményei
- b. Az ÉNy-i-Kárpátok szerkezete és fő képződményei, felszínfejlődése és morfológiai jellemzői
8. a. A Kárpát-medence éghajlatának általános jellemzői. A napsugárzás és a hőmérséklet idő- és térbeli eloszlása
- b. Az Erdélyi-medence formakincse, vízrajza, éghajlata és biogeográfiai képe
9. a. A Kárpát-medencében az uralkodó légmozgások, a csapadék idő- és térbeli eloszlása
- b. Az Erdélyi-szigethegység formakincse, vízrajza, éghajlata; talajai és biogeográfiai képe
10. a. A Kárpát-medence folyóvízhálózatának kialakulása
- b. A Bánsági-hegyvidék formakincse, vízrajza, éghajlata, talajai és biogeográfiai képe
11. a. A Kárpát-medence állóvizei, főbb hidrogeográfiai jellemzői
- b. A Déli-Kárpátok formakincse, vízrajza, éghajlata, talajai és biogeográfiai képe
12. a. A Kárpát-medence felszín alatti vizei, hidrogeográfiai jellemzői
- b. Az ÉNy-i-Kárpátok formakincse, vízrajza, éghajlata, talajai és biogeográfiai képe
13. a. A Kárpát-medence főbb talajtípusai, jellemzői, térbeli megoszlásuk
- b. Az ÉK-i-Kárpátok formakincse, vízrajza, éghajlata, talajai és biogeográfiai képe
14. a. A Kárpát-medence biogeográfiai képe, flórája, faunája
- b. A Keleti-Kárpátok formakincse, vízrajza, éghajlata, talajai és biogeográfiai képe
15. a. A Tisza- és mellékfolyóinak kialakulása, fejlődéstörténete
- b. Az Erdélyi-medence tájainak természetföldrajzi hasonlóságai és különbségei
16. a. A Duna- és mellékfolyóinak kialakulása, fejlődéstörténete
- b. Az Erdélyi-szigethegység tájainak természetföldrajzi hasonlóságai és különbségei
17. a. A Balaton kialakulása és hidrológiai jellemzői
- b. A Bánsági-hegyvidék tájainak természetföldrajzi hasonlóságai és különbségei
18. a. A Velencei-tó hidrológiai jellemzői, idegenforgalmi adottságai
- b. A Déli-Kárpátok tájainak természetföldrajzi hasonlóságai és különbségei
19. a. A Dráva-Száva köze és a Tengerszem természeti földrajzi adottságai
- b. Az ÉNy-i-Kárpátok tájainak természetföldrajzi hasonlóságai és különbségei
20. a. A Kárpátok és a Kárpát-medence tájtípusai
- b. Az ÉK-i-Kárpátok tájainak természetföldrajzi hasonlóságai és különbségei
21. a. Magyarország tájtípusai
- b. A Keleti-Kárpátok tájainak természetföldrajzi hasonlóságai és különbségei

Kötelező irodalom

Nemerkényi A. – Móga J. 2007. Kárpátok és a Kárpát-medence. In.: Gábris Gy. szerk. Európa regionális földrajza. Természetföldrajz. Eötvös Kiadó, p. 140-173.

Ajánlott irodalom

Karátson D. szerk. 2002. Magyarország földje (Kitekintéssel a Kárpát-medence egészére). Magyar Könyvklub, Budapest.

- Fülöp J. 1989. Bevezetés Magyarország geológiájába. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Barczy A. 2007. A Kárpát-medence természeti földrajza, Gödöllő.
- Pinczés Z. (1995): Déli-felföld természeti földrajza. Jegyzet. KLTE, Debrecen, 149 p
- Pinczés Z. (1997): Erdélyi-peremvidék természeti földrajza. Jegyzet. KLTE, Debrecen 137 p.
- Pinczés Z. (1998): Az Erdélyi-medence természeti földrajza. Jegyzet. KLTE, Debrecen 97 p.

Törzsanyag / A kollokviumi jegy megadásának minimumkövetelményei:

- ☞ A jelölt meg tudja mutatni a kiadott névanyagot topográfiai vaktérképen.
- ☞ A Kárpát-medence legfontosabb földtörténeti eseményeinek, szerkezetfejlődésének és képződményeinek áttekintése földtörténeti időszakok szerinti mélységben
- ☞ Fel tudja rajzolni a növényzeti övezetességet az Alföldtől a Kárpátokig
- ☞ A Kárpát-medence vízhálózatának kialakulása.
- ☞ A Duna és a Tisza hidrológiai jellemzői.
- ☞ A Balaton, a Fertő-tó és a Velencei-tó kialakulásának fő vonásai és hidrológiai jellemzői
- ☞ A Kárpátok és a Kárpát-medence állóvizeinek fő típusai példákkal
- ☞ A Kárpát-medence felszín alatti víztípusai legalább egy-egy hazai és Kárpát-medencebeli példával.
- ☞ Ismerje a Kárpát-medence (és hazánk) éghajlatát kialakító tényezőket és azok legfontosabb jellemzőit, adatokkal alátámasztva.
- ☞ Az Északnyugati-Kárpátok fő szerkezeti egységei, azok legfontosabb képződményei (kialakulásuk idejében elhelyezve), jellegadó domborzattípusai és fő felszínformáló folyamatai mindezeket példaterületekkel, földrajzi nevekkkel alátámasztva
- ☞ Az Északnyugati-Kárpátok középtájainak természetföldrajzi viszonyai (formakincse, éghajlat, hidrológiai viszonyok, talajok, életföldrajzi kép) mindezeket példaterületekkel, földrajzi nevekkkel alátámasztva
- ☞ Az Északkeleti-Kárpátok fő szerkezeti egységei, azok legfontosabb képződményei (kialakulásuk idejében elhelyezve), jellegadó domborzattípusai és fő felszínformáló folyamatai mindezeket példaterületekkel, földrajzi nevekkkel alátámasztva
- ☞ Az Északkeleti-Kárpátok középtájainak természetföldrajzi viszonyai (formakincse, éghajlat, hidrológiai viszonyok, talajok, életföldrajzi kép) mindezeket példaterületekkel, földrajzi nevekkkel alátámasztva
- ☞ A Keleti-Kárpátok fő szerkezeti egységei, azok legfontosabb képződményei (kialakulásuk idejében elhelyezve), jellegadó domborzattípusai és fő felszínformáló folyamatai mindezeket példaterületekkel, földrajzi nevekkkel alátámasztva
- ☞ A Keleti-Kárpátok középtájainak természetföldrajzi viszonyai (formakincse, éghajlat, hidrológiai viszonyok, talajok, életföldrajzi kép) mindezeket példaterületekkel, földrajzi nevekkkel alátámasztva
- ☞ A Déli-Kárpátok fő szerkezeti egységei, azok legfontosabb képződményei (kialakulásuk idejében elhelyezve), jellegadó domborzattípusai és fő felszínformáló folyamatai mindezeket példaterületekkel, földrajzi nevekkkel alátámasztva
- ☞ Az Déli-Kárpátok középtájainak természetföldrajzi viszonyai (formakincse, éghajlat, hidrológiai viszonyok, talajok, életföldrajzi kép) mindezeket példaterületekkel, földrajzi nevekkkel alátámasztva
- ☞ A Bányászati-hegyvidék fő szerkezeti egységei, azok legfontosabb képződményei (kialakulásuk idejében elhelyezve), jellegadó domborzattípusai és fő felszínformáló folyamatai mindezeket példaterületekkel, földrajzi nevekkkel alátámasztva
- ☞ A Bányászati-hegyvidék középtájainak természetföldrajzi viszonyai (formakincse, éghajlat, hidrológiai viszonyok, talajok, életföldrajzi kép) mindezeket példaterületekkel, földrajzi nevekkkel alátámasztva
- ☞ Az Erdélyi-középhegység fő szerkezeti egységei, azok legfontosabb képződményei (kialakulásuk idejében elhelyezve), jellegadó domborzattípusai és fő felszínformáló folyamatai mindezeket példaterületekkel, földrajzi nevekkkel alátámasztva

- ☞ Az Erdélyi-középhegység középtájainak természetföldrajzi viszonyai (formakincse, éghajlat, hidrológiai viszonyok, talajok, életföldrajzi kép) mindezeket példaterületekkel, földrajzi nevekkel alátámasztva
- ☞ Az Erdélyi-medence fő szerkezeti egységei, azok legfontosabb képződményei (kialakulásuk idejében elhelyezve), jellegadó domborzattípusai és fő felszínformáló folyamatai mindezeket példaterületekkel, földrajzi nevekkel alátámasztva
- ☞ Az Erdélyi-medence középtájainak természetföldrajzi viszonyai (formakincse, éghajlat, hidrológiai viszonyok, talajok, életföldrajzi kép) mindezeket példaterületekkel, földrajzi nevekkel alátámasztva

Tantárgy neve	Magyarország és a Kárpát-medence természeti földrajza II.
Tantárgy kódja	FDB1602 és L
Az óra típusa	Gyakorlat
Kreditpont	2
Összóraszám (elm.+gyak.)	0+2
Ellenőrzés módja	Gyakorlati jegy: 3 szintű (topográfia, írásbeli dolgozat: teszt, írásbeli kisesszé a tételsorból). Szorgalmi feladat: PPT bemutató, amely sikeres beugró esetén 25%-ot ér (tényezőnként 2-2 pont, 5 pont irodalom és előadás).
Az ellenőrzés formája	1. Topográfia: vaktérkép Magyarországról 5 név, fő természetföldrajzi jellemzője 10 pont: 5 ponttól elfogadva. 2. tesztfeladatok: újabb 15 pont: (előzővel) 13 ponttól elfogadva, 18 ponttól továbbléphet 3. esszé: egy kihúzott tétel 25 pontért írásban vagy szóban (újabb 13 pontig 4; felette 5). Szorgalmi bemutató: Gyakorlatonként maximum 3-3 db 15 perces PowerPoint bemutató: egy középtáj tájféldrajzi jellemzése A Powerpoint bemutató előírásai: minimum 10 dia; Az adott táj földrajzi helyzetének és természetföldrajzi tényezőinek (földtan, domborzat, felszínalak, éghajlat, vízrajz, talaj, növényföldrajz) önálló diákon történő bemutatása, minden tényezőhöz térképekkel vagy ábrákkal, valamint fotókkal és a fő jellemzők szöveges leírása, példaterületekkel alátámasztva. Szakirodalom: lábjegyzet és irodalomjegyzék Másolt szövegrészeket tartalmazó vagy szöveggözi hivatkozások nélküli bemutató nem felel meg
Az ellenőrzés ideje NAPPALI tagozaton	ZH: a szorgalmi időszak vége előtt egy hónappal 1. topográfia; 3 héttel teszt; 2 héttel esszé Szorgalmi feladat: beosztása legkésőbb a 3. óráig, előadása a szorgalmi időszak bármely óráján (egy alkalommal maximum 3)
Az ellenőrzés ideje LEVELEZŐ tagozaton	ZH 3 része első vizsga: 2014. január 10. 12:00-14:00 Szorgalmi feladat bemutatása: 2014. január 10. 14:00-18:00
Ellenőrzés anyaga	Az előadás anyaga és a kötelező irodalmak
Javítás	A TVSz szerint maximum egy alkalommal, egyszerre javítható a ZH minden része (és a bemutató is).

Félévi tematika

1. Az Alföld futóhomokos hordalékkúp-síkságai
2. Az Alföld lösszel fedett hordalékkúp-síkságai
3. Az Alföld és a Kisalföld ártéri síkságai
4. Az Alföld és a Kisalföld medenceperemi (teraszos) hordalékkúp-síkságai
5. Nyugat-magyarországi-peremvidék kristályos kőzetekből felépülő alacsony közephegységek
6. Nyugat-magyarországi-peremvidék kavicsos hordalékkúp-síkságai és önálló dombságai
7. A Dunántúli-dombság futóhomokos hordalékkúp-síkságai. A Dunántúli-dombság ártéri síkságai
8. A Dunántúli-dombság önálló dombságai Ny-on.
9. A Dunántúli-dombság önálló dombságai K-en.
10. A Dunántúli-dombság karbonátos kőzetekből és homokkőből álló alacsony közephegységei
11. A Dunántúli-közephegység karbonátos kőzetű alacsony közephegységei
12. A Dunántúli-közephegység magmás, palás kőzetekből álló alacsony közephegység
13. Az Észak-magyarországi-közephegység vulkáni és nem karsztos üledékes közephegységei
14. Az Észak-magyarországi-közephegység karsztos hegyvidékei
15. Gyakorlati Zh

Gyakorlati ZH lehetséges kérdései

1. Az Alföld futóhomokos hordalékkúp-síkságainak felszínfejlődése és domborzata
2. Az Alföld futóhomokos hordalékkúp-síkságainak éghajlata, vízrajza, talajai és növényföldrajza
3. Az Alföld lösszel fedett hordalékkúp-síkságainak felszínfejlődése és domborzata
4. Az Alföld lösszel fedett hordalékkúp-síkságainak éghajlata, vízrajza, talajai és növényföldrajza
5. Az Alföld ártéri síkságainak felszínfejlődése és domborzata
6. Az Alföld ártéri síkságainak éghajlata, vízrajza, talajai és növényföldrajza
7. Az Alföld medenceperemi hordalékkúp-síkságainak felszínfejlődése és domborzata
8. Az Alföld medenceperemi hordalékkúp-síkságainak éghajlata, vízrajza, talajai és növényföldrajza
9. A Kisalföld ártéri síkságainak felszínfejlődése és domborzata
10. A Kisalföld ártéri síkságainak éghajlata, vízrajza, talajai és növényföldrajza
11. A Kisalföld medenceperemi hordalékkúp-síkságainak felszínfejlődése és domborzata
12. A Kisalföld medenceperemi hordalékkúp-síkságainak éghajlata, vízrajza, talajai és növényföldrajza
13. A Nyugat-magyarországi-peremvidék kristályos kőzetekből felépülő alacsony közép-hegységeinek és előtéri dombságainak felszínfejlődése és domborzata
14. A Nyugat-magyarországi-peremvidék kristályos kőzetekből felépülő alacsony közép-hegységeinek és előtéri dombságainak éghajlata, vízrajza, talajai és növényföldrajza
15. A Nyugat-magyarországi-peremvidék medenceperemi kavicsos hordalékkúp-síkságainak és önálló dombságainak felszínfejlődése és domborzata
16. A Nyugat-magyarországi-peremvidék medenceperemi kavicsos hordalékkúp-síkságainak és önálló dombságainak éghajlata, vízrajza, talajai és növényföldrajza
17. A Dunántúli-dombság futóhomokos hordalékkúp-síkságainak felszínfejlődése és domborzata
18. A Dunántúli-dombság futóhomokos hordalékkúp-síkságainak éghajlata, vízrajza, talajai és növényzete
19. A Dunántúli-dombság ártéri síkságainak felszínfejlődése és domborzata
20. A Dunántúli-dombság ártéri síkságainak éghajlata, vízrajza, talajai és növényföldrajzi viszonyai
21. A Dunántúli-dombság önálló dombságainak felszínfejlődése és domborzata
22. A Dunántúli-dombság önálló dombságainak éghajlata, vízrajza, talajai és növényföldrajza
21. A Dunántúli-khg. uralkodóan karbonátos kőzetű hegységei és dombságaik felszínfejlődése és domborzata
22. A Dunántúli-khg. uralkodóan karbonátos hegységei és dombságaik éghajlata, vízrajza, talajai és növényzete
23. A Dunántúli-khg. magmás, palás kőzetekből álló hegységeinek felszínfejlődése és domborzata
24. A Dunántúli-khg. magmás, palás kőzetekből álló éghajlata, vízrajza, talajai és növényzete
25. Az Észak-magyarországi-középhegység vulkáni és üledékes kőzetű hegységeinek és dombságaik felszínfejlődése és domborzata
26. Az Észak-magyarországi-középhegység vulkáni és üledékes kőzetű hegységeinek és dombságaik éghajlata, vízrajza, talajai és növényföldrajza
27. Az Észak-magyarországi-khg. karsztos hegységeinek felszínfejlődése és domborzata
28. Az Észak-magyarországi-khg. karsztjai éghajlata, vízrajza, talajai és növényföldrajza
29. Az Észak-magyarországi-medencék felszínfejlődése és domborzata
- Az Észak-magyarországi-medencék éghajlata, vízrajza, talajai és növényföldrajza

Kötelező irodalom

Martonné Erdős K. 2001. Magyarország tájfeldrajza. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó.

Ajánlott irodalom:

Mezősi G. 2011. Magyarország természetföldrajza. Budapest, Akadémiai Kiadó. – 394 p.

Karátson D. szerk. 2002. Magyarország földje (Kitekintéssel a Kárpát-medence egészére). Magyar Könyvklub, Budapest.

Budai T. - Konrád Gy. 2011. Magyarország földtana. PTE TTK e-jegyzet. http://www.mfgi.hu/sites/default/files/files/F%C3%B6ldtani%20Kutat%C3%A1s/Ismeretterjeszt%C3%A9s/Mof_jegyzet_Futto.pdf

Less Gy. 2011. Magyarország földtana. ME MFK e-jegyzet. http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0033_SCORM_MFFTT600231/sco_00_01.htm

Fülöp J. 1989. Bevezetés Magyarország geológiájába. Akadémiai Kiadó, Budapest. http://www.mafi.hu/microsites/Mo/descripts/Mo_attek.htm

Törzsanyag / A gyakorlati jegy megadásának követelményei:

- ☞ A jelölt meg tudja mutatni a kiadott névanyagot topográfiai vaktérképen.
- ☞ Az Alföld kialakulása és természeti földrajzi tájainak jellemzése.
- ☞ A Kisalföld és az Alpokalja felszínfejlődése és tájainak jellemzése.
- ☞ A Dunántúli-középhegység kialakulása, szerkezete és részei.
- ☞ Az Északi-középhegység kialakulása, szerkezete és részeinek jellemzése.
- ☞ A Dunántúli-dombság és a Mecsek komplex természetföldrajzi jellemzése.
- ☞ Ismerje a magyarországi középtájak fejlődéstörténetének fontosabb állomásait, fontosabb képződményeit (kistáji szinten) tud rendelni a tájkarakter leírásával, mindezeket példaterületekkel, földrajzi nevekkkel alátámasztva.